

periódusra jellemző hatalmas ragadozó fajoknak viszont hosszú idők óta kellett már az eljegesedés alatt is élniök, hogy a preglaciálistól számított kifejlődésüknek tetőpontját elérhessék. De erre utal még a barlangi medvénél kimutatott gyakori kistermetűség is, amely jelenség a faj degenerálódásában leli magyarázatát. *A fauna korát tehát az eljegesedés második felébe, vagyis a szolütrei kultúra alsó részébe tehetjük.* Mondanom sem kell, hogy a gypjas orrszarvú és a barlangi hiéna, valamint a jávor szintén a glaciális kor mellett bizonyítanak.

A MAGYAR BARLANGKUTATÁS ÁLLÁSA AZ 1925. ÉVBEN.

írta: KADIĆ OTTOKÁR dr.¹

Több meddő és sivár esztendő után végre oly beszámolóval állhatok a tisztelt évzáró gyűlés elé, amely barlangkutató eseményekben vettek a békebeli esztendőben tett hasonló összefoglaló jelentéseimmel. Bekövetkezett végre az az idő, amely igazolja nem egyszer elhangzott buzdító szavaimat: csak kitartás és türelem, eljön még az idő, amikor újból fölvehetjük munkásságunk elejtett fonálát s ott folytatjuk alkotó munkánkat, ahol a balsors rideg parancsára abba kellett hagynunk.

Örömmel jelenthetem, hogy régi pártfogóink újból felkarolták barlangkutató ügyünket, s ennek következtében a letűnt év folyamán több barlangban ismét megindult a kutató munka. Legyen szabad elsősorban ezekről a külső munkálatokról beszámolnom és pedig abban az időbeli sorrendben, ahogy azok egymás után következtek.

A Búdöspeszt rendszeres felásatása. A m. kir. vallás- és közoktatásügyi Miniszter Ur Öexcellenciája kérésére az előbbi évekhez hasonlóan erre az évre is 2,000.000 korona költséget engedélyezett arra a célra, hogy a barlangkutató módszerébe egynéhány tanítványomat beavassam. Én erre a célra a Búdöspesztet választottam mint legalkalmasabb barlangot. A nevezett kultuszminiszteri összegén kívül ennek a barlangnak felásatása költségeihez még a következők járultak hozzá: A Miskolci Múzeum GÁLFFY IGNÁC igazgató pártfogása révén 4,700.000 koronával; SOLDOS BÉLA dr. főispán és GÁLFFY IGNÁC igazgató közbenjárására HODOBAY SÁNDOR dr. polgármester pártfogása révén Miskolc város közönsége 2,000.000 koronával; LIGETHY BÉLA főjegyző kezdeményezésére Diósgyőr község közönsége 2,000.000 koronával és KERESZTES VENCEL vasgyári felügyelő gyűjtése révén Diósgyőr-vasgyár közönsége 1,100.000 koronával. Az ásatások céljaira eszerint, a kultuszminiszteri összegén kívül, amely

¹ Előadta a Mh. F. T. Barlangkutató Szakosztályának 1926 januárius hó 23-án tartott évzáró gyűlésén.

tanulmányi célokra szolgált, összesen 9,800.000 korona költség állott rendelkezésemre. Ezeken a pénzadományokon kívül többen más irányban is támogatták kutatásaimat. Így KOLBA RÓBERT a diósgyőri papírosgyár tulajdonosa három ágygal felszerelt szobát engedett át kéthónapi otttartózkodásunk idejére, RADÓ GÁBOR erdőfőmérnök pedig olcsó munkacrőről és jutányos élelmezésről gondoskodott.

Ilyen sokoldalú támogatás mellett a Búdöspesztben július 3-ától augusztus 25-éig BOGSCH LÁSZLÓ és WAGNER JÁNOS egyetemi hallgatók segédkezése mellett igen szép eredményt tudtunk elérni. Ez alkalommal a végső barlangszakasz kivételével, amely továbbra is érintetlen maradt, a barlang középső szakaszából az I. és II. réteget. a barlang délkeleti felét pedig fenéig kiástuk.

A közel 6 méter vastag barlangkitöltésnek rétegsora most már teljesen feltárva áll előttünk. Az itteni lerakódások 1 m vastag humusztakaróból és 5 m vastag pleisztocén barlangi agyagból állnak. A humusztakaró alsó barna rétege igen gazdag neolitikorú kultúramaradványokat, emberi csontokat és állati konyhahulladékot, a pleisztocénlerakódás pedig két vékony kulturaréteget tartalmaz tele paleolitos szilánkokkal és jégkorszakbeli emlősök maradványaival. A számos paleolitos szilánk között ez alkalommal több jobb megmunkálású kőeszközt is találtunk, sőt az alsó rétegből egy kis babérlevélhegy került ki, s ez kétségtelenné teszi, hogy az itt képviselt köipar a *solutréenbe* tartozik.

A Kecse-barlang részletes felmérése. A Búdöspeszt felásatásával kapcsolatban BOKOR ELEMÉR dr. választmányi tagtársunk a Kecse-barlangban végzett beható vizsgálatokat s ezt a barlangot az abaligetihez hasonlóan részletesen felmérte és térképezte. A felmérő munka közben kitűnt, hogy ez a barlang sokkal hosszabb, mint azt első felmérése alkalmával megállapítottuk.

A Mexikói barlang felásatása. GÁLFFY IGNÁC, a Miskolci Múzeum igazgatója e múzeum anyagi támogatásával lehetővé tette, hogy HILLEBRAND JENŐ dr. alelnökünk ifj. SAÁD ANDOR orvostanhallgató segitőtársával az Óhuta határában levő Mexikói barlangban megkezdhesse az ásátást. Az ásátás eddig számos pleisztocén emlőscsontot és több paleolitos kőszilánkot eredményezett. A barlang felásatásának folytatása és a benne talált kőszilánkok korának tisztázása kívánatos volna.

Az Istállóskői barlang felásatása. A negyedik bükkvidéki barlang, amelyben az idén kutatás történt, a szilvásváradai Istállóskői barlang. Ebben ismét HILLEBRAND JENŐ dr. alelnökünk a Magyar Nemzeti Múzeum Régiségtára megbízásából és 5,000.000 korona költségén folytatta éveken át végzett ásátásait. Törekvéseinek főcélja az ebben a barlangban levő nagyobb kiterjedésű pleisztocén tűzhely kiaknázása volt. Az elért eredmény most is kielégítő, amennyiben ez alkalommal is több igen jellegzetesen megmunkált *aurignacien*-kori paleolitos kőszerszám került a Nemzeti Múzeum birtokába.

A Csákvári sziklaüreg kutatása. A letűnt év folyamán a napisajtóban ismételve az a hír terjedt el, hogy Székesfehérvár közelében, Csákvár község határában nagykiterjedésű barlangot fedeztek fel. Erre a hírre szeptember 18-án Székesfehérvárra utaztam s ott a Magyar Turista-Egyesület Székesfehérvári Osztályának lelkes tagjai: SZTANKOVITS JÁNOS városi gazdasági tanácsos, WEICHHART VALDEMÁR pénzügyi tanácsos és vitéz LÁNG ISTVÁN városi számvevő szívesen fogadtak és a barlanghoz elvezettek. Kiderült, hogy a híresztelt nagy barlang, a régóta ismert *Báráháza*, kisebb kiterjedésű sziklaüreg; barlangi kitöltésében a turisták emlőscsontokat találtak. Ennek a barlangnak rendszeres felásatása tervbe van véve.

A Tapolcai barlang kutatása. A Budapesti Egyetemi Turista-Egyesület ezévi vándorgyűlése alkalmából abba a kedvező helyzetbe jutottam, hogy a balatonvidéki Tapolcai barlangot meglátogathattam. A helyszínén történt megállapodás szerint egy hétre a kirándulás után, november hó 7-én, a Magyar Turista-Egyesület 7 barlangkutató tagjával, összerakható vászoncsónakkal s egyéb felszereléssel újból felkerestük a barlangot s egy teljes éjszaka s félnap alatt a barlangot átkutattuk és felmértük. Ebben a munkában a Tapolcai Barlang-Társulat részéről BERGER KÁROLY, a barlang gondnoka, szíves támogatásban részesített bennünket.

A bakonyi barlangok bejárása. Ugyancsak az ősszel sikerült egyik régi tervemet megvalósítanom, amikor HÁCZKY EGON magyargencsi földbirtokos kíséretében saját költségünkön beutaztuk a Bakony-hegységnek azt a részét, amely barlangokat rejt magában. Utunkat részben vasúton, részben pedig gyalog tettük meg és pedig Pápa, Franciavágás, Szücs, Bakonybél, Szentgál, Veszprém és Bodajk érintésével. Utunkon sikerült vagy 15 barlangról és sziklaodúrról tudomást szereznünk, ezek közül egy-néhányat fel is kerestünk. Egész utunkon élénk propagandát fejtettünk ki a bakonyi barlangok kutatása érdekében. A kutatások központjául leginkább Veszprém kínálkozik, mert ott LACZKÓ DEZSŐ tankerületi főigazgató készséggel vállalta a bakonyi barlangok kutatásának szervezését. Elhatároztuk, hogy az ottani barlangok és sziklaüregek bejárását és térképezését folytatjuk és a Gerence-puszta melletti *Odvaskő* nevű barlang próbaszerű felásatását megkezdjük. Alapos kilátásunk van arra, hogy erre a célra a szükséges költségeket társadalmi úton betudjuk szerezni s ebben a barlangban cserkészek közreműködésével az ásatást megkezdhetjük.

Bakonyi kirándulásunk sikeréhez nagymértékben hozzájárult az a kedvező körülmény, hogy Pápán és Bakonybélien a bencésrend, Veszprémben pedig a piaristarend főnöke rendházukban szívesen vendégül láttak bennünket. Veszprémben ezenfelül több napon át SIMON GYÖRGY dr. kanonok-prelatus úrnak hálóvendégei voltunk.

A Baradla-barlang rendbehozása. Barlangjaink tudományos kutatása mellett a letűnt évben egyéb nagyjelentőségű barlangügyi eseményeink

is voltak. Értem ezalatt az aggteleki Baradla-barlang rendbehozását és az ebensei barlangkutató kongresszuson való részvételünket.

A Baradlában az utolsó évtizedben, a fennálló súlyos gazdasági viszonyok miatt, a barlang gondozója, a Magyarországi Kárpátgyesület, alig tehetett valamit. Ezért a barlang túristai berendezése mindjobban pusztulni kezdett: a levezető lépcsők meglazultak, a korlátok és a hidak korhadni kezdtek, a barlangi utat az időnként kiömlő patak hordaléka eliszapolta, a barlang bejáratainál épült menedékházak pedig dűledezni kezdtek.

Ez a szomorú állapot a látogatókra nézve immár veszedelmes kezdett lenni, azért Borsod, Gömör és Kishont ideiglenesen egyesített vármegyék főispánja SOLDOS BÉLA dr. nem nézhette tétlenül, hanem a kerület képviselőjével PUTNOKY MÓRICCAL együtt ankétot hívtak össze s ezen felhívták a vallás- és közoktatásügyi m. kir. miniszter úr figyelmét a barlang tarthatatlan állapotára. KLEBELSBERG KUNO gróf kultuszminiszter úr szem előtt tartva a Baradlának, mint nemzeti kincsnek, rendkívüli jelentőségét, elrendelte a barlang turistai és idegenforgalmi szempontból való rendbehozását s erre a célra 650,000.000 korona rendkívüli segílyt engedélyezett. A munkálatok irányításával a miniszter úr SOLDOS BÉLA dr. főispán urat bízta meg. Ő aztán a miskolci államépítészeti hivatal bevonásával hozzá is látott a reábízott feladat végrehajtásához.

A barlangban folyó munkát szigorú terv szerint JAMRIK KÁLMÁN miskolci építőmester vezeti. A kultuszminiszter Úr által engedélyezett összeg egy részéből eddig sikerült kb. 1800 folyóméter betonba rakott terméskölépcsőt és 104 kisebb-nagyobb betonhidat építeni; ezenkívül 2000 folyóméter vascsövet helyeztek el lépcsők és hidak mellé karfa gyanánt. Mindezen munkálatok a nevezett összegből 417,000.000 K költséget emésztettek fel. Az állami segílyen kívül a Baradlában folyó munka javára Miskolc város hazafias közönsége 100,000.000 koronát juttatott. A miskolci posta- és távirtdaigazgatóság 170,000.000 kor. költséggel kb. 16 kilométernyi telefonvonalat épített a barlanghoz. A népjóléti és munkaügyi m. kir. miniszter úr, szem előtt tartva a barlang előtt építendő menház vízszükségletét, 185,000.000 koronát utalt ki arra, hogy Aggtelek község vízvezetékét kapjon. A kereskedelemügyi m. kir. miniszter úr végül a barlangnak az idegenforgalomba való bekapcsolódása szempontjából a Putnok—Zádorfalva—Aggtelek útvonalnak az állami utak sorába való felvételét és kiépítését határozta el, sőt az út egyik szakaszának azonnal való karbahozását már el is rendelte.

A barlang belsejének rendbehozása után következik a villanyvilágítás bevezetése, az aggteleki bejáratnál egy jól felszerelt menház, esetleg szálloda, a jósvafői bejáratnál pedig egy őrház és kisebb menház építése.

Örömmel üdvözöljük a Baradlában folyó régen óhajtott nagy-

szabású munkálatokat, mert ezek hivatva lesznek ezt a legbecsesebb természetbeli kincsünket túristai szempontból megközelíthetővé tenni és az idegenforgalomba bekapcsolni.

Az ebenseei barlangkutató kongresszus. A letűnt év másik kimagasló barlangügyi eseménye a német és osztrák barlangkutatóknak Ebenseeben tartott vándorgyűlése volt. Erre a német barlangkutatók szövetsége, a Hauptverband Deutscher Höhlenforscher, berlini vezetősége a Barlangkutató Szakosztályt is meghívta. Báró NÓPCSA FERENC dr., a m. kir. Földtani Intézet igazgatója fontosnak tartva azt, hogy ezen a vándorgyűlésen Magyarország is képviselve legyen, 4.000.000 korona utiátalány kiutalásával lehetővé tette, hogy VIGH GYULA dr. kollégámmal Ebenseebe utazhassunk.

Rendkívül tanulságos kirándulásunk augusztus 30-tól szeptember 7-ig tartott s nekünk magyar barlangkutatóknak igen fontos eredményeket hozott. A kongresszus közgyűlése ugyanis elvben elhatározta, hogy a német barlangkutatók szövetsége a mi alakulandó barlangkutató társulatunkkal érdekközösségbe lép s megbizta a Hauptverband vezetőségét, hogy ebben az ügyben a magyar hivatásos barlangkutatókkal érintkezésbe lépjen.

Az érdekközösség célja a német és magyar barlangkutatókat egymáshoz közelebb hozni, közöttük baráti viszonyt fenntartani, Németország, Ausztria és Magyarország barlangtani viszonyait kölcsönösen megismerni és egyesített erővel a barlangügyet tudományos és túristai szempontból propagálni.

Ennek a célnak elérésére a német és magyar barlangkutatók a következő teendőket tervezik: Kölcsönösen barlangkutató egyesületekbe tagul belépnek, folyóirataiba kölcsönösen közleményeket írnak, barlangtani folyóirataival és dolgozataival csereviszonyba lépnek, felváltva német, osztrák és magyar városokban vándorgyűléseket, felolvasó előadásokat és kirándulásokat szerveznek s ezzel a nevezett országok barlangjai érdekében idegenforgalmat teremtenek.

Ezek volnának nagy vonásokban azok a teendők, amelyekről az ebenseei kongresszuson szó esett. Kiemelendő még az, hogy a létesítendő magyar barlangkutató társulat a Hauptverbaddal, tehát a német és osztrák barlangkutató egyesületek összeségével, mint egyenrangú és egyenjogú tag szövetkezik. A tárgyalások ebben az irányban a német és osztrák barlangkutatókkal javában folynak s az alakulásban levő magyar barlangkutató társulat első teendői közé fog tartozni a leendő érdekközösség ügyének megfontolása.

A kongresszusi közgyűlés és a szakülések megtartása után következtek a kirándulások. Szeptember 3-án Hallstatton át Obertraunba, a kirándulások kiinduló helyére utaztunk. Onnan másnap meglátogattuk a Koppenbrüllli barlangot s még ugyanaznap délutánján a Dachstein-hegység 1340 méter magas Schönbergalpe nevű menedékházhoz rándul-

tunk, s onnan a Rieseneishöhle és a Mammuthhöhle nevű barlang-óriásokat bejártuk.

Ezzel mi magyarok kongresszusi szereplésünket be is fejeztük. A vándorgyűlés tervbe vette még a Gasl-barlang és a Totesgebirge barlangjainak expedíciószerű kutatását, de ebben mi már csak azért sem vehettünk részt, mert nem volt meg a szükséges felszerelésünk és a hozzávaló gyakorlottságunk. Ehelyett sokkal tanulságosabbnak tartottuk a hellbronni barlangmúzeum és az Eisriesenwelt felkeresését.

Így tehát, elbúcsúzva német és osztrák barlangkutató társainktól, szeptember 6-án Salzburgba utaztunk, ott meglátogattuk a hellbronni kastélyban elhelyezett barlangtani múzeumot. Salzburgból Werfenbe folytattuk utunkat, onnan még ugyanaznap felkapaszkodtunk a Tennengeység 1567 méter magasságában épült barlangmenházhoz, innen másnap reggel bejártuk az Eisriesenwelt-nevű óriási jégbarlangot s leszállva Werfenbe, Bécsen át hazautaztunk.

Ebensei kirándulásunk, mint már fennebb említettem, nekünk magyaroknak nemcsak azért volt fontos, mert sokat láttunk és tanultunk, hanem főleg azért, mert bennünket tisztelő és munkánkat megbecsülő kultúrnemzet barlangkutató fiaival személyesen megismerkedtünk, velük megbarátkoztunk s legfőbb barlangkutató szervükkel szűkebb viszonyba lépni készülünk. Munkásságunk elismerése jeléül a kongresszus mindkettőnket a barlangi medve plakettel tüntetett ki.

Német és osztrák barlangkutató társainktól azzal az elhatározással búcsúztunk el, hogy a német-magyar barlangkutató érdekközösséget hamarosan megkötjük s adott alkalommal a német meleg és szíves vendéglátást magyar vendégszeretettel viszonzozzuk.
